

## KICK BOKS SPORCULARININ ÖZ LİDERLİK ALGILARI İLE SPORDA KİŞİLER ARASI DAVRANIŞ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ\*

T. Osman MUTLU<sup>1</sup>, Murat ALGÜL<sup>2</sup>

### ÖZET

Bu araştırma, Kick Boks sporcularının öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya 2019 yılı Kick Boks Türkiye Şampiyonasında mücadele eden 18 yaş üstü 115'i kadın ve 125'i erkek sporcu olmak üzere toplam 240 sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılara araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu yanında, Anderson ve Prussia (1997) tarafından geliştirilen Öz Liderlik Ölçeği, Sporda Kişiler Arası Davranış Düzeylerini belirlemek için ise Rocchi, Pelletier ve Desmarais (2017) tarafından geliştirilen Sporda Kişiler Arası Davranışlar Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, tek örneklem t-testi ile Anova testi, Pearson korelasyon ve regresyon analizi kullanılmıştır. , Kick Boks sporcularının, öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri cinsiyet değişkenine göre Doğal Ödüller, Davranış Odaklı, Yapıcı Düşünme, Özerklik Destekleyici, Özerklik Engelleme, İlişkililik Destekleyici, İlişkililik Engelleyici alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre, Özerklik engelleme ve İlişkililik engelleyici Alt boyutlarında kadın lehine, diğer alt boyutlarda erkekler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri spora başlama nedenleri değişkenine göre katılımcıların özerklik destekleyici, özerklik engelleme, yeterlilik engelleyici, doğal ödüller, davranış odaklı, yapıcı düşünme modeli alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri ile büyüdüğü sosyal çevre değişkenine göre katılımcıların yeterlilik engelleyici, ilişkililik engelleyici alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Sonuç olarak; Kick Boks sporcularının öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri arasında anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** Kick boks, Öz Liderlik, Sporda Kişiler Arası Davranış

## EXAMINATION OF SELF-LEADERSHIP PERCEPTIONS OF KICK BOXING ATHLETES AND LEVELS OF INTERPERSONAL BEHAVIOR IN SPORT

### ABSTRACT

This study was carried out to investigate the Self-Interpersonal Behavioral Levels of Kickboxing Athletes in terms of various variables. Research in 2019 Kickboxing Championship in Turkey who are fighting over 18 115 female and 125 male athletes participated in a total of 240 volunteers, including athletes. In addition to the personal information form prepared by the researcher, the Self Leadership Scale developed by Anderson and Prussia (1997) and the Interpersonal Behavior Scale developed by Rocchi, Pelletier and Desmarais (2017) was used to determine

\*Bu makale Kick Boks Sporcularının Öz Liderlik Algıları ile Sporda Kişiler Arası Davranış Düzeylerinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinden özetlenmiştir.

**1Yazışmadan Sorumlu Yazar:** J.Tgm. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Ankara/Türkiye

Tel: 05308535771 E-Posta: [heselenk@gmail.com](mailto:heselenk@gmail.com)

**2Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Muğla/Türkiye**

Tel: 05353978189 E-Posta: [omutlu1907@hotmail.com](mailto:omutlu1907@hotmail.com)

the Interpersonal Behavior Levels in Sport. Anova test, Pearson correlation and regression analysis were used with single sample t-test. As a result, a significant difference was found in the sub-dimensions of natural reward, behavior-oriented, constructive thinking, autonomy support, autonomy prevention, relationship support, supportive relationship and relationship between self-perception and self-perception. According to the gender variable, there is a significant difference in favor of women in terms of autonomy inhibition and non-relationship blocker sub-dimensions in favor of men in other sub-dimensions. A significant difference was found in the sub-dimensions of self-support, autonomy, competence-inhibitor, natural rewards, behavior-oriented, constructive thinking model of participants according to self-perception of leadership and interpersonal behavior levels in sport. According to the self-perception of leadership, interpersonal behavior levels in sports, the reasons for starting the sport, a significant difference was found in the sub-dimensions of the participants' autonomy support, autonomy prevention, qualification inhibitor, natural rewards, behavior-oriented, constructive thinking model. Ignificant differences were found in the sub-dimensions of the competency-inhibiting, relationship-inhibiting sub-dimensions of the participants according to their self-perception of perceptions and their social environment variable. As a result; Kick Boxing athletes had a significant effect on self-leadership perception and interpersonal behavior levels in sports.

**Keywords: Kickboxing, Self Leadership, Interpersonal Behavior in Sport**

## GİRİŞ

İnsan hayatı açısından önemli unsurlardan biri de spordur. Spor farklı birtakım amaçlarla yapılabilir ve bu amaçlar arasından daha iyi serbest zaman faaliyeti geçirmek, fiziksel direnci artırmak, meslek sahibi olmak, önemlileridir. Bireyler bu tür amaçlarını gerçekleştirmek için kendilerine uygun gördükleri spor branşları tercih ederler (Sunay H, Bayraktar B, 2004). Seçilen spor branşı sporcuların geleceğe yönelik beklentileri bağlamında farklılık göstermektedir. Bu beklentiler milli takıma seçilmek veya milli takımdaki göreve devam etmek, elit sporcu olmak, düzenli gelir elde etmek, çok para kazanmak, statü kazanıp bu statüyü spor alanı dışında kullanmayı istemek olabilir (Kılıcıgil 1998).

Genellikle kendini savunma amacıyla yapılan Kick Boks, Thai boks (Tayland boks) karate ve batı boks sporlarından geliştirilmiştir. Temelleri Asya'da 2000 yılı öncesine dayanan kick boks tekme ve yumruk dayalı ayakta yapılan dövüş sanatlarından biridir. Tarihsel olarak bakıldığında Kick Boks, karma bir dövüş sporu olarak çeşitli geleneksel sivilizasyonların birleşiminden meydana gelmiştir. Kick boksta her bir müsabaka aralarında 2 dakikalık dinlenmelerin olduğu 3 raunttan oluşur, ortalama raunt süresi 2-4 dakika kadardır (kickboks.gov.tr, 2019). Kendini savunma vücudu formda tutma ve kas gücünü artırma gibi yararlı etkileri sebebiyle dünya genelinde bu spora olan ilgi artmaktadır. Kick Boks branşı gibi bireysel savunma sporlarında sporcunun kendine öz güven duyması ve öz liderlik özelliklerinin yüksek olması oldukça önemlidir.

Öz liderlik kavramı ilk olarak 1986 yılında Manz tarafından kişinin örgütsel veya bireysel başarıyı kazanması için kendini yönlendirme veya motive etme süreci olarak tanımlanmaktadır. Lovelace vd. (2007) göre, öz liderlik paylaşımcı liderliğin temelini teşkil etmektedir. Çünkü insanlar diğerleri ile bu süreci paylaşabilmeleri için öncelikle kendi kendine

liderlik edebilmelidirler (Houghton ve ark. 2003; Manz 1992). Öz-liderlik bireyin enerjisini kendi liderlik biçiminden almasıdır (Göksoy ve ark. 2014). Bu aşamada lider kendini, yeteneklerini tanır, yapmak istediklerini ve geleceğini planlar, stratejilerini ve planlamasını yapar ve uygular sonrada bunu diğerleriyle paylaşır (Lovelace, Manz ve Alves, 2007). Kick Boks sporcuları da bu kapsamda kendisinin lideri olması gerekmektedir. Sporcu müsabaka sırasında kendisi ve rakibiyle baş başa kalır ve bu noktada yetenekleri doğrultusunda başarı yakalamak adına en doğru kararları alarak bir strateji oluşturmalıdır. Ayrıca sporcunun davranışları da bu noktada önemlidir.

Jennifer ve Gareth, (1999), davranış kavramının, canlı organizmanın, iç ve dış etkilere karşı gösterdiği bilinçli tepki anlamına geldiğini belirtmiştir. Davranışın bir etkiye karşı “bilinçli tepki” olma özelliği, Davranışı “hareket” ten ayıran temel faktördür. Bilinçli davranış esas itibariyle bir nedene dayalıdır ve mutlaka bir amacı vardır. Hareketten farklı olarak bilinçli davranış, davranışta bulunanın iradesi ve bireysel güdülerini yansıtır. Tepkisel davranışlar, antrenörlerin sporcularının yaptığı performans, hatalar, yanlışlar veya yaramazlıklar gibi kategorilerden oluşurken; anlık davranışlar ise antrenörlerin bu tutumlara karşı sergilediği ilgili veya ilgisiz davranışlardan oluşmaktadır (Barnett, ve ark., 1992). Alan yazında özellikle spor ortamında gerek antrenör, gerek sporcu ve gerekse antrenman ortamı içerisinde yapıyı açıklamak için çok fazla çalışma yapılmıştır.

Bazı araştırmaların sonuçları, antrenörlerin, sporcuların başarı hedeflerini ve kişilerarası ilişkilerini pozitif yönde etkilediğini göstermektedir (Conroy ve ark., 2006; Morris ve Kavussanu, 2008). Sporcuların performanslarını direkt etkileyen motivasyon üzerine çalışmaların olduğu bilinmektedir. Motivasyon üzerinde etkili olan liderlik ve kişiler arası davranışların belirlenmesi çalışmamızın önemini ortaya koymaktadır. Son yıllarda boks, kick boks gibi dövüş sporlarının tüm dünya da olduğu gibi ülkemizde de profesyonel olarak yapılmaya başlanması, dövüş sporları adı altında kabul edilebilecek tüm sporlara ilgiyi arttırmıştır. Bu ilgi dövüş sporları ile ilgili bilimsel araştırmaların sayısını da artan şekilde etkilemektedir (Tekin ve ark. 2010). Dolayısıyla seçmiş olduğumuz örneklem grubu üzerinde öz liderlik ve kişiler arası davranış düzeylerini inceleyen çalışmaların az olması, araştırmanın önemini artırmaktadır. Kick boks sporcularının öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeylerinin incelenmesiyle bu alanda yapılan çalışmalara katkı sağlaması bakımından önemlidir. Bu araştırma kick boks sporcularının, öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri arasındaki ilişkileri demografik değişkenler ekseninde incelenmesi üzerine yapılmıştır.

## MATERYAL VE METOT

### Araştırmanın Modeli

Araştırma, betimsel bir çalışma olup genel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2005) tarama modelini, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemek olarak tanımlamaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerim demografik özelliklerini belirleyebilmek amacıyla 10 sorudan oluşan bir kişisel bilgi formu kullanıldı. Bu bilgi formu katılımcıların; yaş, eğitim, gelir düzeyi gibi demografik özellikleri, öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeylerine ilişkin tutumları ile ilgili bilgilere ulaşıldı. **Veri Toplama Araçları**

**Kişisel Bilgi Formu:** Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerini belirleyebilmek amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bu bilgi formu ile katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim, gelir düzeyi gibi demografik özellikleri ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır

**Öz Liderlik Ölçeği:** İlk olarak Anderson ve Prussia (1997) tarafından geliştirilen Öz Liderlik Ölçeği" (Self Leadership Questionnaire) daha sonra Houghton ve Neck (2002) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Tabak ve arkadaşları, (2009) Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek orijinal ölçekte olduğu gibi, 3 boyut ve 29 maddeden oluşmaktadır. Ortaya çıkan bu üç boyut; Doğal Ödül Stratejileri, Davranış Odaklı Stratejiler ve yapıcı Düşünce Modeli Stratejileri olarak tanımlanmıştır. Mevcut araştırmada ölçeğin güvenilirliği kapsamında yapılan çalışmada Cronbach alpha değeri ( $\alpha=.886$ ) olarak bulunmuştur.

**Sporda Kişiler Arası Davranış Ölçeği (SKDÖ):** Sporda Kişiler Arası Davranışlar Ölçeği: Ölçek, Rocchi, Pelletier ve Desmarais (2016) tarafından geliştirilmiştir. Yıldız ve Şenel (2017) Türkçe'ye uyarlamıştır. Ölçeğin 24 maddeden oluşan 6 alt boyutu bulunmaktadır (Özerklik-destekleyici, Özerklik-engelleme, Yeterlilik-destekleyici, Yeterlilik-engelleyici, İlişkililik-destekleyici, İlişkililik-engelleyici). Sporcular ölçekte bulunan 24 maddeyi "Antrenörüm..." kalıbıyla cevaplayarak antrenörlerinin kişiler arası davranışlardaki yaklaşımını belirtmiştir. SKDÖ likert tipi bir ölçektir ve her madde 1 (kesinlikle katılmıyorum)-7 (kesinlikle katılıyorum) arasında derecelendirilmiştir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır.

### Verilerin Toplanması

Kick boks sporcularının, öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeylerinin incelendiği çalışmanın evrenini 2019 yılı Kick boks Türkiye Şampiyonasında mücadele eden 18 yaş üstü kadın ve erkek sporcular oluşturmaktadır. Veri toplama tekniği 'nicel yöntem' olan bu araştırmada, önceden hazırlanmış soru formuna bağlı kalınarak veriler uygun biçimde toplanmış, gerekli analizler yapılmış, elde edilen bulgular üzerinden yorumlamalar yapılarak



İlgili evrene genelleme yapılmıştır. Örneklem grubu için tüm evreni Kick Boks Türkiye Şampiyonasındaki 115'i Kadın ve 125'i Erkek sporcu olmak üzere toplam 240 sporcudan oluşmuştur. Oluşturulan anketler birebir, kick boks sporcularına uygulanmıştır. Katılımcılar gönüllülük esasına göre ölçekleri uyguladılar. Anketin ilk sayfasında katılımcılar 10 adet demografik bilgiler sorusunu takiben öz liderlik (Self Leadership Questionnaire) ölçeği için 29 sorudan oluşan anketin beşli likert kısmındaki kutucuklara işaret koymak suretiyle, ikinci sayfasında ise 24 maddeden oluşan 6 alt boyutu olan sporda kişiler arası davranışlar ölçeğine ait anketin 7'li likert kısmına işaret koymak suretiyle cevaplandırmalarını yaparak anketi tamamlamışlardır. Araştırmamız kullanılan ölçeklerin ölçüm gücü ile sınırlıdır.

### Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada anketlerden elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 22.00 istatistik paket programı kullanılmıştır. Seçtiğimiz örneklemden toplanan veriler  $p < ,05$  önem düzeyinde iki değişken arasında ki farkı tespit için independent sample t-testi, ikiden fazla değişken arasındaki farkın tespiti için ise;  $p < ,05$  ve  $p < ,01$ , önem düzeyinde ANOVA testi kullanılmıştır.

### BULGULAR

**Tablo 1.** Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre dağılımı

Kişisel Bilgiler		Frekans	%
Cinsiyet	Kadın	115	47,9
	Erkek	125	52,1
En İyi Derece	Yok	37	15,4
	1.	89	37,1
	2.	60	25,0
	3.	44	18,3
	4.	10	4,2
Spora Başlama Nedeni	Anne	31	12,9
	Baba	69	28,8
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni	101	42,1
	Diğer	39	16,3
Büyüdüğü Sosyal Çevre	İl	123	51,3
	İlçe	82	4,2
	Köy	35	14,6
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	57	23,8

	Ortaokul	69	28,8
	Lise	79	32,9
	Üniversite	35	14,6
<b>Baba Eğitim Durumu</b>	İlkokul	38	15,8
	Ortaokul	33	13,8
	Lise	92	38,3
	Üniversite	77	32,1
<b>Gelir Durumu</b>	Dar Gelir	14	5,8
	Orta Düzey	161	67,1
	Yüksek Gelir	65	27,1
<b>Toplam</b>		<b>240</b>	<b>100</b>

Tablo 1’de görüldüğü üzere; katılımcıların %52,1’i erkek, %47,9’u kadın olduğu görülmektedir. Katılımcıların en iyi derece dağılımına bakıldığında %37’sinin birincilik aldığı görülmektedir. Örneklem gurubunu oluşturan katılımcıların branşlarında başarılı olduğu görülmektedir. Katılımcıların spora başlamaları nedeni %42,1’inin beden eğitimi öğretmeni tercihinin diğer tüm etkenlerden fazla olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyüdüğü sosyal çevreye göre dağılımını incelediğimizde %51,3’ünün il, %34,2’sinin ilçe ve %14,6’sının köyde büyüdüğü görülmektedir. Anne Eğitim değişkenine bakıldığında katılımcıların %32,9’unun çoğunlukla lise olduğu görülmektedir. Baba Eğitim değişkenine bakıldığında katılımcıların %38,3’ünün çoğunlukla lise olduğu görülmektedir. Katılımcıların gelir düzeyine göre bakıldığında çoğunluğun %67,1’inin orta düzey olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 2.** Cinsiyet Değişkenine Göre Alt Boyutlar T testi

	Cinsiyet	N	Ortalama	SD	t	p
<b>Doğal Ödüller</b>	Erkek	125	15,7200	2,72858	-3,938	,000
	Kadın	115	17,0348	2,41679		
<b>Davranış Odaklı</b>	Erkek	125	57,7280	7,90506	-6,283	,000
	Kadın	115	63,4957	6,11494		
<b>Yapıcı Düşünme Modeli</b>	Erkek	125	37,6880	5,65460	-5,849	,000
	Kadın	115	41,8348	5,29801		
	Erkek	125	23,1600	4,76953	-3,357	,001

<b>Özerklik Destekleyici</b>	<b>Kadın</b>	115	25,0261	3,72865		
<b>Özerklik Engelleme</b>	<b>Erkek</b>	125	11,0320	7,37141	4,450	,000
	<b>Kadın</b>	115	7,3739	5,03925		
<b>Yeterlilik Destekleyici</b>	<b>Erkek</b>	125	24,5200	5,00902	-1,783	,076
	<b>Kadın</b>	115	25,4957	3,18817		
<b>Yeterlilik Engelleyici</b>	<b>Erkek</b>	125	6,8880	5,44209	1,771	,078
	<b>Kadın</b>	115	5,8957	2,65691		
<b>İlişkililik Destekleyici</b>	<b>Erkek</b>	125	24,4400	4,39464	-2,562	,011
	<b>Kadın</b>	115	25,6870	2,93606		
<b>İlişkililik Engelleyici</b>	<b>Erkek</b>	125	7,3360	6,07340	3,191	,002
	<b>Kadın</b>	115	5,4261	2,16455		

Tablo 2’de görüldüğü üzere; Kick boks sporcularının, öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri cinsiyet değişkenine göre incelenmiş ve Doğal Ödüller, Davranış odaklı, Yapıcı düşünme, Özerklik destekleyici, Özerklik engelleme, İlişkililik destekleyici, İlişkililik engelleyici alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ( $p < 0.05$ ). Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre, Özerklik engelleme ve İlişkililik engelleyici alt boyutlarında kadınlar lehine, diğer alt boyutlarda erkekler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ( $p > 0.05$ ). Katılımcıların Yeterlilik Engelleyici, Yeterlilik Destekleyici alt boyutları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p > 0.05$ ).

**Tablo 3.** Spora Başlama Değişkenine göre Anova Tablosu

		Karelerim Toplamı	df	Karelerin Ortalaması	F	Sig.	Farklılığın kaynağı
<b>Özerklik destekleyici</b>	<b>Gruplar arası</b>	218,824	3	72,941			3-4
	<b>Gruplar içi</b>	4395,472	236	18,625	3,916	,009	
	<b>Toplam</b>	4614,296	239				
<b>Özerklik engelleme</b>	<b>Gruplar arası</b>	552,857	3	184,286			2-4
	<b>Gruplar içi</b>	9881,438	236	41,871	4,401	,005	3-4
	<b>Toplam</b>	10434,296	239				

<b>Yeterlilik destekleyici</b>	<b>Gruplar arası</b>	55,169	3	18,390			
	<b>Gruplar içi</b>	4271,794	236	18,101	1,016	,386	
	<b>Toplam</b>	4326,962	239				
<b>Yeterlilik engelleyici</b>	<b>Gruplar arası</b>	189,534	3	63,178			2-3
	<b>Gruplar içi</b>	4346,629	236	18,418	3,430	,018	2-4
	<b>Toplam</b>	4536,163	239				
<b>İlişkililik destekleyici</b>	<b>Gruplar arası</b>	88,029	3	29,343			
	<b>Gruplar içi</b>	3382,633	236	14,333	2,047	,108	
	<b>Toplam</b>	3470,662	239				
<b>İlişkililik engelleyici</b>	<b>Gruplar arası</b>	161,924	3	53,975			
	<b>Gruplar içi</b>	5164,572	236	21,884	2,466	,063	
	<b>Toplam</b>	5326,496	239				
<b>Doğal ödüller</b>	<b>Gruplar arası</b>	125,168	3	41,723			2-3
	<b>Gruplar içi</b>	1567,432	236	6,642	6,282	,000	2-4
	<b>Toplam</b>	1692,600	239				
<b>Davranış odaklı</b>	<b>Gruplar arası</b>	802,493	3	267,498			2-3
	<b>Gruplar içi</b>	13201,491	236	55,939	4,782	,003	2-4
	<b>Toplam</b>	14003,983	239				
<b>Yapıcı düşünme modeli</b>	<b>Gruplar arası</b>	378,022	3	126,007			2-3
	<b>Gruplar içi</b>	7816,628	236	33,121	3,804	,011	2-4
	<b>Toplam</b>	8194,650	239				

Tablo 3’da görüldüğü üzere; Kick boks sporcularının, öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri spora başlama nedenleri değişkenine göre incelenmiş ve katılımcıların Özerklik destekleyici, Özerklik engelleme, Yeterlilik engelleyici, Doğal ödüller, Davranış odaklı, Yapıcı düşünme modeli alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ( $p < 0.05$ ). Katılımcıların Yeterlilik destekleyici, İlişkililik destekleyici, İlişkililik engelleyici alt boyutları ile spora başlama nedenleri değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p > 0.05$ ).



**Tablo 4.** Katılımcıların Büyüdüğü Sosyal Çevre Değişkenine Göre Anova Tablosu

	Karelerim Toplamı	df	Karelerin Ortalaması	F	Sig.	Farklılığın kaynağı
Özerklik destekleyici Gruplar arası	54,509	2	27,255	1,417	,245	
	Gruplar içi	4559,787	237	19,240		
	Toplam	4614,296	239			
Özerklik engelleme Gruplar arası	70,440	2	35,220	,805	,448	
	Gruplar içi	10363,856	237	43,729		
	Toplam	10434,296	239			
Yeterlilik destekleyici Gruplar arası	70,151	2	35,075	1,953	,144	
	Gruplar içi	4256,812	237	17,961		
	Toplam	4326,962	239			
Yeterlilik engelleyici Gruplar arası	162,072	2	81,036	4,391	,013	1-2
	Gruplar içi	4374,090	237	18,456		1-3
	Toplam	4536,162	239			
İlişkililik destekleyici Gruplar arası	60,651	2	30,325	2,108	,124	
	Gruplar içi	3410,012	237	14,388		
	Toplam	3470,663	239			
İlişkililik engelleyici Gruplar arası	593,635	2	296,817	14,863	,000	1-2
	Gruplar içi	4732,861	237	19,970		1-3
	Toplam	5326,496	239			
Doğal ödüller	40,065	2	20,033	2,873	,059	
	Gruplar içi	1652,535	237	6,973		
	Toplam	1692,600	239			
Davranış odaklı	287,874	2	143,937	2,487	,085	
	Gruplar içi	13716,109	237	57,874		
	Toplam	14003,983	239			
Yapıcı düşünme modeli	103,741	2	51,870	1,519	,221	
	Gruplar içi	8090,909	237	34,139		
	Toplam	8194,650	239			

Tablo 4’de görüldüğü üzere; Kick boks sporcularının, öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri büyüdüğü sosyal çevre değişkenine göre incelenmiş ve katılımcıların yeterlilik engelleyici, İlişkिलilik engelleyici alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ( $p<0.05$ ). Katılımcıların Özerklik destekleyici, Yeterlilik destekleyici, İlişkिलilik destekleyici, Doğal ödüller, Davranış odaklı, Yapıcı düşünme modeli alt boyutları ile sosyal çevre değişkenine arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p>0.05$ ).

## TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde kick boks Türkiye Şampiyonasında mücadele eden 18 yaş üstü 115’i Kadın ve 125’i Erkek sporcu olmak üzere toplam 240 sporcunun katılımıyla yapılan; liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeylerine ilişkin tutumlarını, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi gibi çeşitli demografik değişkenlerle ilişkisine yönelik bulgular içeren çalışma bulguları, literatür bilgileri ışığında tartışılmıştır.

Tablo 2’da görüldüğü üzere; Kick boks sporcularının, öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri cinsiyet değişkenine göre incelenmiş ve Doğal Ödüller, Davranış odaklı, Yapıcı düşünme, Özerklik destekleyici, Özerklik engelleme, İlişkिलilik destekleyici, İlişkिलilik engelleyici alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. ( $p<0.05$ ). Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre, Özerklik engelleme ve İlişkिलilik engelleyici Alt boyutlarında kadınlar lehine, diğer alt boyutlarda erkeklerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ( $p>0.05$ ). Katılımcıların Yeterlilik Engelleyici, Yeterlilik Destekleyici alt boyutları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p>0.05$ ).

Özdenk (2015)’in bireysel ve takım sporuyla uğraşan sporcular ile spor yapmayan bireylerin duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin incelenmesi çalışmasında araştırmaya katılan takım sporcularının yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik alt boyutlarında kadın sporcuların erkeklere göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı olduğu görülmüştür. Çelik ve Sünbül (2008)’ün yapmış oldukları çalışmada, lise öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre kadınların erkeklere göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı oldukları görülmektedir. Literatürde yer alan; Özdenk (2015), Çelik ve Sünbül (2008)’ün çalışmaları yapılan bu çalışmayla paralellik göstermektedir.

Hasançabioğlu (2002) tarafından öğretmenler üzerinde yapılan çalışmada da öğretmenlerin liderlik tarzlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu bakımdan araştırma sonuçlarından, katılımcıların yeterlilik engelleyici, yeterlilik destekleyici alt boyutları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamasıyla benzerlik göstermektedir.

Güngör (2016)'ün beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi çalışmasında kadınların erkeklere göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı olmadıkları görülmüştür. Özkan (2012)'ın 74 yapmış olduğu çalışmada, kadınların erkeklere göre yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı olmadıkları görülmektedir. Literatürde yer alan; Şirin ve Yetim (2008), Roddy (2010), Semiz (2011), Cengiz ve ark. (2012)'nin çalışmaları ortalamalar bakımından benzerlik gösterirken anlamlılık bakımından farklılık göstermektedir.

Tablo 3'e göre; Kick boks sporcularının, öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri spora başlama nedenleri değişkenine göre incelenmiş ve katılımcıların Özerklik destekleyici, Özerklik engelleme, Yeterlilik engelleyici, Doğal ödüller, Davranış odaklı, Yapıcı düşünme modeli alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ( $p<0.05$ ). Katılımcıların Yeterlilik destekleyici, İlişkililik destekleyici, İlişkililik engelleyici alt boyutları ile spora başlama nedenleri değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p>0.05$ ).

Tablo 4 incelendiğinde, Kick boks sporcularının, öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri büyüdüğü sosyal çevre değişkenine göre incelenmiş ve katılımcıların yeterlilik engelleyici, İlişkililik engelleyici alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ( $p<0.05$ ). Katılımcıların Özerklik destekleyici, Yeterlilik destekleyici, İlişkililik destekleyici, Doğal ödüller, Davranış odaklı, Yapıcı düşünme modeli alt boyutları ile sosyal çevre değişkenine arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ( $p>0.05$ ).

Sonuç olarak, kick boks sporcularının, öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri cinsiyet değişkenine göre Doğal Ödüller, Davranış Odaklı, Yapıcı Düşünme, Özerklik Destekleyici, Özerklik Engelleme, İlişkililik Destekleyici, İlişkililik Engelleyici Alt Boyutlarında Anlamlı Farklılık tespit edilmiştir. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre, Özerklik engelleme ve İlişkililik engelleyici Alt boyutlarında kadın lehine, diğer alt boyutlarda erkekler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri spora başlama nedenleri değişkenine göre katılımcıların özerklik destekleyici, özerklik engelleme, yeterlilik engelleyici, doğal ödüller, davranış odaklı, yapıcı düşünme modeli alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri, spora başlama nedenleri değişkenine göre katılımcıların özerklik destekleyici, özerklik engelleme, yeterlilik engelleyici, doğal ödüller, davranış odaklı, yapıcı düşünme modeli alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öz liderlik algıları ile sporda kişiler arası davranış düzeyleri ile büyüdüğü sosyal çevre değişkenine göre katılımcıların yeterlilik engelleyici, ilişkililik engelleyici alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Genel olarak baktığımızda Kick Boks sporcularında çalışmaların az olduğu

görülmektedir. Kick Boks gibi diğer dövüş sporlarına liderlik ve kişiler arası davranış kavramları açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmacıların dövüş sporları ile uğraşan bireyler üzerine daha fazla çalışma yapmaları önerilmektedir. Özellikle liderlik kavramı üzerine dövüş sporlarında çalışmaların ülkemizde kısıtlı olduğu görülmektedir

## KAYNAKLAR

- Anderson, Joe S. ve Gregory E. Prussia (1997). “The Self-Leadership Questionnaire: Preliminary Assessment of Construct Validity”. *The Journal of Leadership Studies* 4 (2): 119-143.
- Barnett NP, Smoll FL, Smith RE. (1992). Effects of enhancing coach-athlete relationships on youth sport attrition. *The Sport Psychologist*, 6, 111-127.
- Cengiz, R., Aytan, G. K., Abakay, U. (2012). Taekwondo Sporcularının Algıladığı Liderlik Özellikleri İle Öz Yeterlilik Düzeyleri Arasındaki İlişki. *E-Journal of New World Sciences Academy-Sports Sciences*. 7(4), 68-78.
- Chelladurai, P. (1984). Discrepancy between preferences and perceptions of leadership behavior and satisfaction of athletes in varying sports. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 6(1), 27-41.
- Conroy, D. E., Kaye, M. P., & Coatsworth, J. D. (2006). Coaching climates and the destructive effects of mastery-avoidance achievement goals on situational motivation. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 28, 69-92.
- Çelik, C., Sünbül, Ö. (2008). Liderlik Algılamalarında Eğitim ve Cinsiyet Faktörü: Mersin İlinde Bir Alan Araştırması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 13(3), 49-66.
- Göksoy, S., Emen, E. ve Yenipınar, (2014). Öğretmenlerin öz liderlik rolleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 103-116.
- Güngör, N. B. (2016). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançları ile Liderlik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hasançebioglu, T. (2002). Öğretmenlerin Liderlik Stilleri, Bilgisayar Tutumları ve Aralarındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.
- Houghton, Jeffrey D., Christopher P. Neck, ve Charles C. Manz (2003). “We Think We Can, We Think We Can, We Think We Can: The Impact of Thinking Patterns and Work Team Sustainability”. *The Performance Management: An International Journal* 9(1/2): 31-41.

<https://kickboks.gov.tr/sayfa/tarihce.html> Erişim Tarihi:01 Haziran 2019.

- George, J. M., & Jones, G. M. (1999). *Organizational Behaviour*, Edition Second, an Imprint Of addision wesley. Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 15. Baskı, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kılıçgil, E. (1998) *Sosyal Çevre - Spor İlişkileri (Teori ve Elit Sporculara İlişkin Bir Uygulama)*, Bağırğan Yayınevi, Ankara.
- Lovelace, K.J., Manz, C.C. ve Alves, J.C. (2007). Work stress and leadership development: The role of self-leadership, shared leadership, physical fitness and flow in managing demands and increasing job control. *Human Resource Management Review*, 17(4), 374-387.
- Manz, Charles C. (1986). "Self-leadership: Toward an expanded theory of self-influence processes in organizations." *Academy of Management Review*, Vol. 11, No. 3, 1986, pp. 585-600.
- Manz, Charles C. (1992). *Mastering Self-Leadership: Empowering Yourself for Personal Excellence*. Prentice Hall, New Jersey.
- Morris, R. L., & Kavussanu, M. (2008). Antecedents of approach-avoidance goals in sport. *Journal of Sports Sciences*, 26(5), 465-476.
- Özdenk, S. (2015). *Bireysel ve Takım Sporuyla Uğraşan Sporcular ile Spor Yapmayan Bireylerin Duygusal Zekâ ve Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özkan, N. Ö. (2012). *Hemşirelik Öğrencilerinin Liderlik Yönelimleri ve Motivasyon Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Rocchi, M., Pelletier, L., & Desmarais, P. (2017). The validity of the Interpersonal Behaviors Questionnaire (IBQ) in sport. *Measurement in physical education and exercise science*, 21(1), 15-25.
- Roddy, T. P. (2010). *Frame Analysis of the Self-Perceived Leadership Orientations of Headmasters of the Independent Schools Association of the Southwest, Southern Association of Independent Schools, and the Association of Independent Schools of Greater Washington Member Schools*. (Doctoral Thesis). University of New Orleans.
- Semiz, H. (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinde sporun liderlik üzerine etkisi: Hendek örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.



- Şirin, E., ve Yetim, A.(2008). Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Yöneticilerinin Dönüşümcü ve Etkileşimci Liderlik Stilllerinin İncelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 13 (4) , 31-46 .
- Tabak, A., Sıgır, Ü. ve Türköz, T. (2009). Öz Liderlik (Kendi Kendine Liderlik) Ölçeği Türkçe Formu Uyarlama Çalışması. 17. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiri Kitabı. Eskişehir, 303-309.
- Tekin, G., Aykora, E., Bozacı, S. ve Eliöz, M. (2010). Dövüş ve Takım Sporcularının Yalnızlık Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması. *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*. 3:2. 27-36.
- Yıldız, M., Şenel, E. (2017). Sporda Kişilerarası Davranışlar Ölçeği: Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi 23 – 26 Kasım, Manisa.

